

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקריש כתבת-תחקיר וניתוח מריני - תחת הכותרת "מיסטר ראלס בא למרחב" - לתיאור ביקורו הראשון של מזכיר המדינה האמריקאי החדש ג'ון פוסטר דאלס באיזור הביקור נועד להפוך את ארצות-הברית למעצמה הראשונה כחשיבותה במרחב. מדור הקולנוע של השבועון הוקדש לכיכבת ריטה היוורת. רשימה מיוחדת, תחת הכותרת "שישה שגרמו לסערה", הוקדש ריטה לשערויה של החזרת 6 מחניכי עליית-ההגירה למארוקו, בשל אי-קליטתם בארץ.

השבוע לפני 25 שנה סיקר, "העולם הזה" את הכרתם של שני מלכים צעירים במרחב: חוסיון בורדו, ובן-הודו פויסל * בעיראק. "רו"ח מיוחה" סיקר את המשד פרשת הפילוג בקרב בן עין-חרוד, בין אנשי מפא"י ואנשי מפ"ם. הרשימה סוכמה

במילים: "עין-חרוד ידועה בארץ כמשק החכי". הוא הקיבוץ הכי ותק, בעל האקלים הכי גרוע, מיוזאין הכי יפה, בריכת שהיה הכי גדולה, האדמות הכי נרחבות, שלא לדבר על הכנות הכי יפות והכנים הכי מפותחים. עתה התברר הקיבוץ הזה, לדעת מזלו, גם כפיכסוף הכי מנוער... מדור התיאטרון הוקדש לסיקור המחזה "ועקי ארץ אהובה" של המחזאי הדרום-אפריקאי אלן פייטו.

כשער הגיליון: כוכבת הקולנוע ריטה היוורת.

..עבודה יהודית" ו..המימשל הצבאי" * אישיות גרמנית ראשונה מבקרת בארץ * קאהיר: ..השפה העברית אינה אויב"

העם

היד רצתה

אם תרצה, זאת ירך המחושלת, ייעצור כל גלגל במדינה! (שיר ה'1 במא')

במדינת ישראל 1953 לא היה כל צורך במלה "אם". היד המחושלת של כל אורח ישראל, בלי הברד דת, מין וגזע, מוכנה לעצור כל גלגל בשם כל אמתלה שהיא. בחמשת השבועות האחרונים בלבד, נעצרו הגלגלים בחמש שבתות, בארבעה חגים ובשלושה הצאיימים של חול המדינה. הדת, המדינה ומעמד הפועלים חברו יחד, מצאו שלושם את סמלם העליון באבטלה כללית. בעוד שבועיים יספק הג הטבע - שבועות - את המשך הרצון. במדינות אחרות, מסכנות יותר, הוסיפה היד המחושלת לעבוד למען המולדת. בכי ריטניה דתו הפועלים את חג ה'1 במאי ליום הראשון, כדי שלא להפסיד יום עברי דה. ברחבי בריית-המועצות הכפילה הפור עלים את הגורמות. לכבוד היום הגדול, אולם מדינת ישראל אינה כה אומללה. כשגלגליה נעצרים, אין בניה גוועים כי רעבו להיפך, הם יכולים לאכול מנתיח: את החשבון משלם עדיין הדוד העשיר באמריקה, המשלש את דולריו לתוך קופר סת הנדבות.

דגל האחוה

כשעבדאללה סאלאמה היה נער, התגנב אביו אל פרדסי ראשון-לציון, הציע את עבודתו לפרדסן. הלה הסכים בהתלהבות:

* הוצא להורג בהפיכה ב'1958, ששמה קץ לשלטון השושלת ההאשמית בעיראק.

אביו של עבדאללה היה מוכן לעבוד תמורת כמה גרושים ולא דרש את השכר הגבוה של פועלי ההסתדרות השנואה. חוץ מזה ידע אביו של עבדאללה גם לעבוד - דבר שהיה נדיר למדי ביישוב. כדי להתגונן מפני סאלאמה האב, גילו הפועלים היהודים את עקרון "העבודה העברית": אל יעבוד ערבי במשק עברי. הודות לעקרון זה, שדם רב נשפך עליו בתיגרות אינסופיות, קם במושבה מעמד של פועלים עברים, שמוכרים היה ומן-מה גבר נמוך קומה בשם דויד גרין, או בן-חוריון. הודות לעקרון זה קמה גם מתיצה גורת-שער בין שני העמים בארץ. שכל אחד מהם חי בגטו כלכלי מסוגר משלו. **הסכנה לכחשוך**, השבוע, כשעבד עבדאללה סאלאמה, שחום העור ומגודל השפם, בפרדס בראשון-לציון, קרבה אליו חוליה של מיסטרתי-ישראל, מודרכת על ידי פקיד מועצת פועלי המושבה, ואסרה אותו. אומנם, עדיין אין חוק האוסר על יהודי להעסיק פועל ערבי, אולם אין גם צורך בחוק ברברי כזה. הפועל הערבי חי באיזור סגור של המימשל הצבאי, זקוק לרשיון כדי לצאת ממנו. אין הוא מקבל רשיון כזה כדי לעבוד באיזור יהודי. עבדאללה יצא בלי רשיון, הואשם בעבירה על חוקי ביטחון המדינה.

היה זה פתרון נוח למדי לפועלי ראשון-לציון המובטלים, שלא יכלו להתחרות בתפוקת העבודה של עבדאללה. הם השי-תתפו בסריקות, חיסלו את התופעה הממרת. אחר הלכו הביתה, והתכוננו לחוג את ה'1 במאי, לנופף את דגל הסולידריות של פועלי כל הארצות.

עיתונות

סקופ

"סקופ" (מתחרו בערך עם זובב) הוא המילה העיתונאית * לידיעה סנסציונית שעיתונאי זוכה לפרסמה הראשון, למורת

* שמקורה במילה האנגלית: לטוט.

רוחם של חבריו למקצוע. שום עיתונאי אינו חולם אפילו להחזיק ב"סקופ" אלא במשך שעות מיספר, עד לגיליון הבא של העתון המתחרה. שיעוט עליו ויעתיקו. להחזיק "סקופ", במשך שבועיים תמימים, תוך הסכמה אילמת של כל העיתונאים להתעלם ממנו - דבר זה חורג גם מגבור לות הדמיון העיתונאי. אולם הדבר קרה החדוש, בישראל.

שעות מעטות אחרי שפירסם העולם הזה (808) כי הגרמני הנוצרי אריך ליט שוהה בארץ, צילצל הטלפון במערכת. הדובר היה אחד מכתבי קול ישראל.

"גניין לכם הבלוף הזה?" שאל.

כשהוסבר לו שלא היה זה בלוף, פרץ הכתב בצחוק וסיים את השיחה. היתה זאת, פחות או יותר, תגובת כל הכתבים הישראליים. בה בשעה שהתייר "הנרי ליטל" או "אריך המבורגר" סייר לאורכה ולרוחבה של הארץ, נהנו העיתונאים מן הבדיחה המוצלחת. אף עיתון אחר לא חקר את הסיפור.

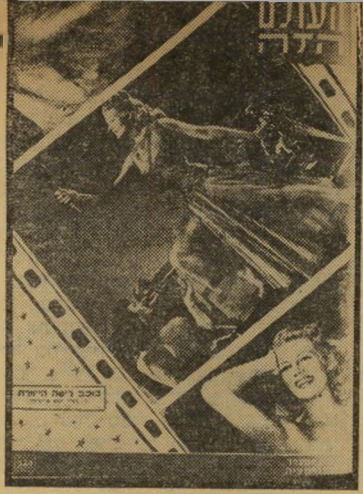
כשהודיעה השבוע סוכנות ידיעות זרה, כי אריך ליט חזר זה עתה למינכן, כשהוא מלא התפעלות מן המיפעל הציוני בישראל, פרצה דממה דקה בכמה משרדי מערכת. הבעות הפנים של העורכים לא הצחיקו את הכתבים, גם בלי מבטי הזעף, המלווים בהסברות מתאימות, ידעו כי סיפור השנה נשמת מידי כל העתונות הישראלית.

אולם העיתונאים לא היו היחידים. שבור עיים אחר פירסום הידיעה הראשונה שוחח קצין מישטרה גבוה עם כתב העולם הזה, וליגלג עליו על הסיפור הבדוי. כשעמד הכתב על דעתו, הרים הקצין, תוך כדי צחוק, את השפופרת והתקשר עם אגף אחר של המוסד. מייד השתנתה הבעת פניו. נודע לו שאריך ליט המריא זה עתה לגרמניה.

סיבת הסוד: אחרי הכישלונות האחרון גם בפיענוח פעולות טירור שונות, חשי-ההמשלה להעביר את השמירה על האורח החשוב לידי המישטרה, ומסרה אותה לידי סוכנות ממשלתית אחרת. הי מישטרה, כשאר המוסדות, לא ידעה בכלל על קיומו של האיש.

הפגנת האחד במאי באלנבי לפני 25 שנים: "יחי השלום"

"העולם הזה" 811 חארץ: 7.5.53

במרחב

קול חדש

השידור הראשון של קאהיר בשפה העיברית גרם אכזבה רבה לערבים: לא היתה בו אף התקפה אחת על ישראל. גם בישראל רבה ההפתעה. הכל הניחו שהקול של קאהיר ישמע את אותם הגיי דופים והאימים של קול דמשק בעיברית. ההסבר ניתן בפניה נידחת של עיתון צרפתי היוצא לאור בקאהיר: אין מצריים רואה בשפה העיברית אויב. היא מפרידה בין התרבות העיברית-יהודית לבין מדינת ישראל.

אם הפרדה זו זמנית או קבועה, איש עדיין לא קבע.

לדנחי

בשליה יש לומר:

1. כי לעיתים הרחקתם לכת במידת הביקורת הטוטלית, שהיא חדה במיוחד.
2. שהתרכזתם למעלה מהמידה בציבור קוראים צעיר, מבחינת שלילת תופעות מסוימות בחיינו הציבוריים, מבלי לשקוד על העלאת רמת הידיעות ושיפור האווירה התרבותית שבה הוא חי.
3. כי בהתווקכם מכשיר עיתונאי חשוב לא השתמשתם בו במידה מספקת לייפוי סיגנון החיים החברתיים, ולא שקדתם די להתדרת יחס כבוד בין אדם לחברו ומידת הסבלנות בין חסידי זרמים פוליטיים וחברתיים שונים.

לחויב יש לי לומר:

1. כי גיליתם כישרון ויכולת במתן צורה מודרנית וחיה לשבועון ישראלי.
2. ביצעתם ללא משוא-פנים מסע-צלב נגד השחיתות וקלקול המידות בשירותים הציבוריים, והחדרתם עלי-ידי כך ללבות הקוראים את ההכרה כי יש דין ויש דיין לרע ושכר לטוב.
3. בשורה של רפורטזיות מוצלחות הור ספתם ערך לזכות מעמדה של הרפור-טו"ה הישראלית.
4. הייתם ברוב המקרים בלתי-לתייויים במלוא מובן המילה, והשכלתם להביא לפני הקוראים את שני צידי המטבע.
5. הנכם גוף צעיר, ובתור שכאלה אפשר לתבוע מכם הרבה, אולם גם הרבה לצפות.

ח"כ שדום זיסקין *

אנשים

- תיקון טעות רבי-משמעות בוצע על-ידי ח"כ מנחם בגין. באחד מימי השבוע שעבר הודיע היומון חרות, כי בגין ינאם על הנושא "ציון כולה שלי". למחרת היום הופיעה אותה הודעה בנוסח מתוקן: "ציון כולה שלנו".
- העיר המשורר משה טבנקין המי נהל את בית-הספר של הקיבוץ המאוחד בעין-חרוד, כשסיפרו לו שצה"ל הנהיג כובע אמריקאי לקציניו: "מתאימים את הכובע לראש".

* חבר-כנסת מטעם הציונים הכלליים (כיום הליברלים בליכוד).